

РЕШЕНИЕ

№ 2848

гр. София, 20.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. III-Б СЪСТАВ, в публично заседание на осемнадесети октомври през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Теменужка Симеонова

Членове: Хрипсима К. Мъгърдичян
Яна Ем. Владимирова

при участието на секретаря Донка М. Шулева
като разгледа докладваното от Теменужка Симеонова Въззивно гражданско дело № 20221100503201 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение от 15.02.2022 г. по гр.д. № 65055/20г., СРС, I ГО, 51 с-в е **отхвърлил** иска по чл.59, ал.1 от ЗЗД, **предявен** от М.НА В.Р., с адрес гр. София, ул.***** **срещу** С. А. Й., ЕГН *****, с адрес: гр. София, ул. ***** ет. 3, ап. 8, за сумата в общ размер 756 лева - получена от С. А. Й. в качеството му на вещо лице в периода от 01.01.2016 г. до 03.06.2017 г. по наказателни дела, образувани по описа на Софийски апелативен съд, Софийски градски съд, Софийски районен съд, Софийски окръжен съд, Окръжен съд - Перник и Районен съд - Радомир.

Решението е обжалвано с въззивна жалба от ищеца М.НА В.Р., с адрес гр. София, ул.*****, чрез пълномощника юрисконсулт П. с мотиви, изложени в жалбата. Твърди се, че съдът неправилно е приложил материалния закон като е приел, че С. А. Й. правомерно е получил от съдилищата сумата от 756 лв., на основание чл.22 от Наредба № 2 от 29.06.2015 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица/Наредбата/. В чл.22 от Наредбата е разписана специална норма, касаеща начина на заплащане на експертизи, изготвени от служители на МВР, какъв е бил

ответникът Й. през исковия период. По делото е безспорно, че той е изготвял експертизи и се е явявал за изслушване и защитата им пред съда в качеството си на служител на МВР. Видно от длъжностната му характеристика, в служебните му задължения е включено участието като вещо лице при оглед на местопроизшествия и други процесуални действия, при спазване на изискванията на НПК, като се включва и защита на експертизи в съдебни заседания. Процесуалното действие по явяване пред съд за изслушване и защита на експертното заключение представлява последен заключителен етап от извършването на експертизата, т.е. включва в понятието „труд“ по смисъла на чл. 60, ал.3 ЗМВР, но първоинстанционният съд не е направил тълкуване какво включва „труда“, който се заплаща на МВР по силата на чл.22 от Наредбата. Безспорно нормата на чл.22, ал.1 в редакцията в процесния период съответства на законовата норма на чл.60, ал.3 ЗМВР, като в този смисъл са и мотивите на решение 2983/25.02.2020 г., постановено по адм.д. № 11286/2019 г., петчленен състав на ВАС. Нормата на чл.22, ал.2 от Наредбата/ обн. ДВ бр.82/2018 г./ действа занапред, като е приел ВАС в цитираното решение, като текстът конкретизира първата алинея на чл.22, която уточнява, че и възнагражденията по чл.21 от Наредбата-за явяване на вещо лице, което е служител на МВР пред съд за изслушване на изготвеното от него заключение се заплаща на МВР.

Ето защо се моли да бъде отменено атакуваното съдебно решение и да бъдат уважени предявените искове. Претендира разноски за заплатена държавна такса за първата и въззивната инстанции.

Въззиваемият/ответник С. А. Й., ЕГН *****, с адрес: гр. София, ул. ***** ет. 3, ап. 8 оспорва въззивната жалба. Не претендира присъждане на разноски.

Съдът, след като обсъди по реда на чл.236, ал.2 от ГПК събраните по делото доказателства и становища на страните, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Въззивната жалба е подадена в срока по чл.259, ал.1 от ГПК от надлежна страна и е процесуално допустима.

Съгласно чл.269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта - в обжалвана му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата.

Обжалваното решение е валидно, не е постановено в нарушение на правните норми, които уреждат условията за валидност на решенията-постановено е от съд с правораздавателна власт по спора, в законен състав, в необходимата форма и с определено съдържание, от което може да се извлече смисъла му. Ето защо, съдът следва да се произнесе по неговата правилност.

От фактическа страна:

Предявен е иск с правно основание чл.59, ал.1 ЗЗД от М.НА В.Р. срещу С. А. Й., ЕГН ***** за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 756 лв., представляваща неправомерно получени от С. А. Й. суми/възнаграждения от съда за изготвени/защита на експертизи в качеството му на вещо лице в периода от 01.01.2016 г. до 03.06.2017 г. по наказателни дела, образувани по описа на Софийски апелативен съд, Софийски градски съд, Софийски районен съд, Софийски окръжен съд, Окръжен съд - Перник и Районен съд - Радомир.

Ищецът М.НА В.Р. твърди, че в периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2017 г. ответникът С. А. Й. бил служител на Националния институт по криминалистика (НИК) при МВР, като според връчените му длъжностни характеристики за длъжностите, които заемал, негово основно задължение било участие като вещо лице в огледи на местопроизшествия или други процесуални действия при строго спазване изискванията на НПК. Съгласно чл. 100 от ПУДМВР НИК изготвя експертизи по реда на НПК, а според чл. 20 ПУДНИКК служителите с експертно-криминалистични функции участват като вещи лица и специалисти- технически помощници по смисъла на НПК, ГПК и АПК, като във връзка с изготвените експертизи тези служители биват призовавани и се явяват в съдебни заседания в качеството на вещи лица. При явяването си пред съда като вещи лица, същите не ползват отпуск по чл. 62, ал. 1, т. 4 ЗДСл. или по чл. 157, ал. 1, т. 4 КТ и се явяват в съдебни заседания в рамките на установеното работно време. Извършването на възложени на служителите от НИК по служебен ред от съответните ръководители експертизи/ експертни изследвания е тяхно служебно задължение, а явяването им пред съд при призоваване в тази връзка (за разпит/защита на експертизата) е свързано с изпълнението на конкретно служебно задължение и е по повод изпълнението му. Процесуалното действие по явяването пред съда за изслушване и защита на експертното заключение представлява

последен заключителен етап от извършването на експертизата, тоест се включва в понятието „труд“ по смисъла на чл. 60, ал. 3 ЗМВР, според който, когато за извършване на експертиза е определен служител на МВР, ведомствата и органите, назначили експертизата, заплащат на МВР направените разходи за труд, консумативи и режимните разноски. Ищецът сочи, че по отношение на служителите от НИК се прилага Наредба № 2/ 29.06.2015г. на министъра на правосъдието за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, както и че според чл. 22 от същата, когато за извършването на експертиза е определено вещо лице, което е служител на МВР, органите, назначили експертизата, следва да заплащат на министерството направените разходи за труд, консумативи и режимни разноски. През периода от 01.01.2016 г. до 03.06.2017 г. ответникът в качеството на служител на МВР бил назначаван като вещо лице, изготвял заключения и бил изслушван по дела, образувани пред Софийски апелативен съд, Софийски градски съд, Софийски районен съд, Софийски окръжен съд, Окръжен съд - Перник и Районен съд - Радомир. За това му били заплатени възнаграждения, както следва: от СГС-на 28.01.2016 г.-35 лева, на 08.02.2016г.-135 лева, на 23.02.2016г.- 65 лева,на 23.03.2016 г.- 20 лева, на 05.07.2016г. - 80 лева, на 01.11.2016 г.-90 лева,на 08.11.2016 г.- 70 лева; от САС - на 20.12.2016г. -50 лева; от ОС - Перник –на 04.02.2016 г. и на 06.04.2016 г. - общо сумата 34 лева; от СОС-на 08.02.2016 г.- 60 лева; от РС - Радомир - на 24.11.2016 г.-17 лева; от СГС-на 20.02.2017 г. - 80 лева. на 23.02.2017г.-20 лева, общо 756 лева. Според М.НА В.Р. с получаването на тези суми С. А. Й. се е обогатил без основание за негова сметка, тъй като същите следвало да бъдат платени на него, а били получени от ответника. В исковата молба се сочи, че за процесния период последният в качеството си на служител на НИК получавал за времето на явяването си в съдебните заседания едновременно две възнаграждения - заплата от бюджета на МВР и възнаграждение от съда. С оглед на тези твърдения ищецът моли да бъде постановено решение, с което С. А. Й. да бъде осъден да му заплати сумата 756 лева, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното ѝ изплащане.

В срока по чл.131 ГПК ответникът С. А. Й. е депозирал писмен отговор, в който е оспорил исковете като неоснователни.

СГС препраща към фактическата обстановка, подробно описана от районния съд. Въз основа на описаните от първоинстанционния съд писмени доказателства и установените от него обстоятелства се налага безспорният извод, че ответникът С. А. Й. в качеството му на вещо лице в рамките на исковия период от 01.01.2016 г. до 03.06.2017 г. е получил от Софийски апелативен съд, Софийски градски съд, Софийски районен съд, Софийски окръжен съд, Окръжен съд - Перник и Районен съд – Радомир сумата от 756 лева като възнаграждение за явяването му в съдебни заседания, защита на изготвени от него експертни заключения, както и пътни и дневни пари.

От правна страна:

За да се уважи исковата претенция по чл. 59 от ЗЗД следва да са налице следните кумулативни предпоставки: увеличение на имуществото на едно лице за сметка на имуществото на друго лице; обедняване на друго лице, свързано със съответното обогатяване, отсъствието на правно основание за обогатяването, обедняването на ищеца и обогатяването на ответника да произтича от един и същ факт или от обща група факти; да липсва друга възможност за правна защита на обеднелия. За успешното провеждане на иск по чл. 59, ал. 1 от ЗЗД не следва да съществува валидна договорна връзка между страните, нито да е налице възможност за ищеца да реализира правата си по друг ред.

Обедняването на едно лице представлява намаляване на имуществото му, което може да се изрази в следните основни форми: 1/ намаляване на актива /както се твърди в частност/; 2/ увеличаване на пасива – възникване или увеличаване на задължения и 3/ извършване на разходи /включително и в труд/. Съответно обогатяването на едно лице представлява имотно облагодетелстване, като например: увеличаване на актива – придобиване или запазване на права /както се твърди в частност/; намаляване на пасива – погасяване или намаляване на задължения; спестяване на разходи.

Единственият спорен между страните въпрос по същество във въззивното производство е свързан с това дали е налице основание за изплащане на процесните суми на ответника в качеството му на вещо лице по посочените в исковата молба наказателни дела, респективно обеднял ли е ищецът поради обстоятелството, че тези суми е следвало да бъдат изплатени на него.

Несъмнено е по делото, че процесните суми в твърдения размер са получени от ответника и при действието на чл. 60 ЗМВР /в редакцията му в ДВ, бр. 53 от 2014 год./ и Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица /в редакцията ѝ преди изменението и допълнението с ДВ, бр. 82 от 05.10.2018 год./.

Съгласно нормата на чл. 60, ал. 1 ЗМВР, държавните служители, работещи по трудово правоотношение в АМВР и в научноизследователските и научно-приложни институти, които извършват експертизи и експерименти и дават експертни оценки и заключения, са органи на АМВР и на научно-приложните институти. Когато за извършването на експертиза е определен служител на МВР, ведомствата и органите, назначили експертизата, заплащат на МВР направените разходи за труд и консумативи и режимни разноски.

На основание чл. 403, ал. 1 ЗСВ е издадена Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, като в чл. 20, ал. 1 и 2 е предвидено, че на вещото лице, включително и когато е служител на МВР, се заплащат разходите за пътни дневни и квартирни, необходими за изготвяне на възложената експертиза, от органа, назначил експертизата, съгласно размерите, предвидени в Наредбата за командировките в страната, приета с ПМС № 72 от 1986 год. /ДВ, бр. 11 от 1987 год./ и Наредба за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2014 год. /ДВ, бр. 50 от 2004 год./, като пътни, дневни и квартирни пари се заплащат за всяко явяване на вещото лице пред органа, назначил експертизата, или пред органа, който го е призовал. Съгласно чл. 21, ал. 1 и 2 от Наредбата, при явяване на вещо лице и отлагане на делото по независещи от него причини на същото освен разходите се заплаща и възнаграждение в размер не по-малко от 20 лв.; такова възнаграждение, освен посочените в чл. 20, ал. 2 разноски, се заплаща и при явяване на вещото лице пред съда за изслушване по изготвена в досъдебната фаза на наказателния процес експертиза. Съответно според разпоредбата на чл. 22 от Наредбата, когато за извършването на експертиза е определено вещо лице, което е служител на МВР, органите, назначили експертизата, заплащат на министерството направените разходи за труд, консумативи и режимни разноски. При извършване на експертиза от вещо лице, което е служител на МВР, разходите за труд, консумативи и режимни разноски се установяват със

сметка по образец, утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи – чл. 23, ал. 3 от Наредбата.

На 06.11.2015 год. министърът на вътрешните работи е издал Заповед № 8121з-1350 относно създаването на организация на дейностите по изготвяне на експертизи в МВР, определяне на разходите по изготвянето им и контрол върху приходите, които следва да постъпят в бюджета на МВР, предвиждаща изготвянето на сметки за направените разходи за извършените експертизи, включващи разходи за труд, режимни разноски и разходи за консумативи, на 04.12.2015 год. – Заповед №8121з-1477 за утвърждаване на разходи за консумативи по изготвяни експертизи /в т.ч. от НИКК/ и на 18.12.2015 год. – Заповед №8121з-1544 за определяне на разходите за труд и режимни разноски, условията и начините за изчисляване на данъци при извършване на експертизи от експерти от звената на МВР, която впоследствие е изменена със Заповед №8121з-992 от 12.09.2016 год.

В контекста на изложеното настоящият съдебен състав приема, че дейността по извършване на експертизи /включваща и участие в съответните производства/ е възложена на служителите на съответните институти на МВР, в т.ч. Националния институт по криминалистика и криминология /понастоящем Национален институт по криминалистика/, като същата се явява специфична служебна дейност по смисъла на § 1, т. 26 а от ДР на ЗМВР и според нормата на чл. 178, ал. 1, т. 2 от закона, за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители се изплащат допълнителни възнаграждения към основното месечно възнаграждение. Следователно за осъществяваните дейности служителите на НИКК получават възнаграждение, което се полага за изпълнение на всички техни задължения, в т.ч. за изготвяне на експертни заключения като вещи лица, както и такова за извънреден труд /чл. 178, ал. 1, т. 3 ЗМВР/ и за полагане на труд на официални празници /чл. 179, ал. 1 ЗМВР/.

Доколкото разходите във връзка с явяването на вещо лице, което е служител на МВР, за участие в открито съдебно заседание, в което обаче същото не може да изложи устно заключението си /по независещи от него причини/ или във връзка с явяването на вещо лице, което е служител на МВР, пред съда за изслушване по изготвена в досъдебната фаза на наказателния процес експертиза, са такива за извършена работа, т.е. за

отработено/изразходвано време – виж и дефиницията на понятието „действително отработен час“, съдържаща се в § 1, т. 3 от ДР на Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица; вещото лице винаги се призовава на заседанието, за да бъде изслушано/разпитано, респ. да потвърди представеното заключение и да отговори на въпросите, които могат да му бъдат поставени от съда и от страните, а и даването на заключение е обществен дълг /арг. от чл. 271, ал. 11 НПК/, то правото на МВР да получи тези разноски по реда на чл. 22, ал. 1 от Наредбата е обусловено от изготвянето на сметка по образец /т.е. калкулиране и претендиране в съответното производство/. Несъмнено е по делото, че процесните суми в твърдения размер от са получени от ответника и при действието на чл. 60 ЗМВР /в редакцията му в ДВ, бр. 53 от 2014 год./ и Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица /в редакцията ѝ преди изменението и допълнението с ДВ, бр. 82 от 05.10.2018 год./.

Съгласно нормата на чл. 60, ал. 1 ЗМВР, държавните служители, работещи по трудово правоотношение в АМВР и в научноизследователските и научно-приложни институти, които извършват експертизи и експерименти и дават експертни оценки и заключения, са органи на АМВР и на научно-приложните институти. Когато за извършването на експертиза е определен служител на МВР, ведомствата и органите, назначили експертизата, заплащат на МВР направените разходи за труд и консумативи и режимни разноски.

На основание чл. 403, ал. 1 ЗСВ е издадена Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица, като в чл. 20, ал. 1 и 2 е предвидено, че на вещото лице, включително и когато е служител на МВР, се заплащат разходите за пътни дневни и квартирни, необходими за изготвяне на възложената експертиза, от органа, назначил експертизата, съгласно размерите, предвидени в Наредбата за командировките в страната, приета с ПМС № 72 от 1986 год. /ДВ, бр. 11 от 1987 год./ и Наредба за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2014 год. /ДВ, бр. 50 от 2004 год./, като пътни, дневни и квартирни пари се заплащат за всяко явяване на вещото лице пред органа, назначил експертизата, или пред органа, който го е призовал. Съгласно чл. 21, ал. 1 и 2 от Наредбата, при явяване на вещо лице и отлагане

на делото по независещи от него причини на същото освен разходите се заплаща и възнаграждение в размер не по-малко от 20 лв.; такова възнаграждение, освен посочените в ч. 20, ал. 2 разноси, се заплаща и при явяване на вещото лице пред съда за изслушване по изготвена в досъдебната фаза на наказателния процес експертиза. Съответно според разпоредбата на чл. 22 от Наредбата, когато за извършването на експертиза е определено вещо лице, което е служител на МВР, органите, назначили експертизата, заплащат на министерството направените разходи за труд, консумативи и режимни разноси. При извършване на експертиза от вещо лице, което е служител на МВР, разходите за труд, консумативи и режимни разноси се установяват със сметка по образец, утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи – чл. 23, ал. 3 от Наредбата.

На 06.11.2015 год. министърът на вътрешните работи е издал Заповед № 8121з-1350 относно създаването на организация на дейностите по изготвяне на експертизи в МВР, определяне на разходите по изготвянето им и контрол върху приходите, които следва да постъпят в бюджета на МВР, предвиждаща изготвянето на сметки за направените разходи за извършените експертизи, включващи разходи за труд, режимни разноси и разходи за консумативи, на 04.12.2015 год. – Заповед №8121з-1477 за утвърждаване на разходи за консумативи по изготвяни експертизи /в т.ч. от НИКК/ и на 18.12.2015 год. – Заповед №8121з-1544 за определяне на разходите за труд и режимни разноси, условията и начините за изчисляване на данъци при извършване на експертизи от експерти от звената на МВР, която впоследствие е изменена със Заповед №8121з-992 от 12.09.2016 год.

В контекста на изложеното настоящият съдебен състав приема, че дейността по извършване на експертизи /включваща и участие в съответните производства/ е възложена на служителите на съответните институти на МВР, в т.ч. Националния институт по криминалистика и криминология /понастоящем Национален институт по криминалистика/, като същата се явява специфична служебна дейност по смисъла на § 1, т. 26 а от ДР на ЗМВР и според нормата на чл. 178, ал. 1, т. 2 от закона, за изпълнение на специфични служебни дейности на държавните служители се изплащат допълнителни възнаграждения към основното месечно възнаграждение. Следователно за осъществяваните дейности служителите на НИКК получават

възнаграждение, което се полага за изпълнение на всички техни задължения, в т.ч. за изготвяне на експертни заключения като вещи лица, както и такова за извънреден труд /чл. 178, ал. 1, т. 3 ЗМВР/ и за полагане на труд на официални празници /чл. 179, ал. 1 ЗМВР/.

Доколкото разходите във връзка с явяването на вещо лице, което е служител на МВР, за участие в открито съдебно заседание, в което обаче същото не може да изложи устно заключението си /по независещи от него причини/ или във връзка с явяването на вещо лице, което е служител на МВР, пред съда за изслушване по изготвена в досъдебната фаза на наказателния процес експертиза, са такива за извършена работа, т.е. за отработено/изразходвано време – виж и дефиницията на понятието „действително отработен час“, съдържаща се в § 1, т. 3 от ДР на Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица; вещото лице винаги се призовава на заседанието, за да бъде изслушано/разпитано, респ. да потвърди представеното заключение и да отговори на въпросите, които могат да му бъдат поставени от съда и от страните, а и даването на заключение е обществен дълг /арг. от чл. 271, ал. 11 НПК/, то правото на МВР да получи тези разноски по реда на чл. 22, ал. 1 от Наредбата е обусловено от изготвянето на сметка по образец /т.е. калкулиране и претендиране в съответното производство/.

В разглеждания случай ищецът нито твърди, нито установява по делото, че е извършил такива разходи, като липсват и данни, че е създал правила за начина, по който те се определят/оценяват /при съобразяване на времето, през което експертът изпълнява задължението си да се яви пред съда, в т.ч. през почивни дни, на официални празници, извън установеното за него работно време/, както и неговата продължителност, поради което следва да се приеме, че по делото не е доказано, че в правната му сфера не е настъпило обедняване, респ. ответникът не се е обогатил за негова сметка с получаването на процесните суми.

Отделен е въпросът, че на нормата на чл. 22, ал. 2 от Наредба № 2 от 29.06.2015 год. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица /Нова – ДВ, бр. 82 от 2018 год./ не е придадено обратно действие - същата се прилага считано от 5.10.2018 год., като нормативната уредба подчинява на един и същ режим условията и реда за определяне на всички

разходи и изплащането им, когато вещото лице е служител на МВР, т.е. всички разходи трябва да бъдат установени със сметка по образец, утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи, като съдията-докладчик и председателят на съдебния състав отстъпват от становището си, изразено в Решение от 04.03.2022 год., постановено по в.гр.дело № 12820/2021 год. по описа на СГС, ГО, III-Б с-в/.

Ето защо въззивната жалба следва да бъде оставена без уважение, а решението на СРС, потвърдено, като правилно.

Крайните изводи на двете съдебни инстанции съвпадат. На основание чл.271, ал.1, изр.1, I пр. ГПК, първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено.

Водим от гореизложеното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение от 15.02.2022 г. по гр.дело № 65055/20г. на СРС, I ГО, 51 с-в.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване на основание чл.280, ал.3 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____